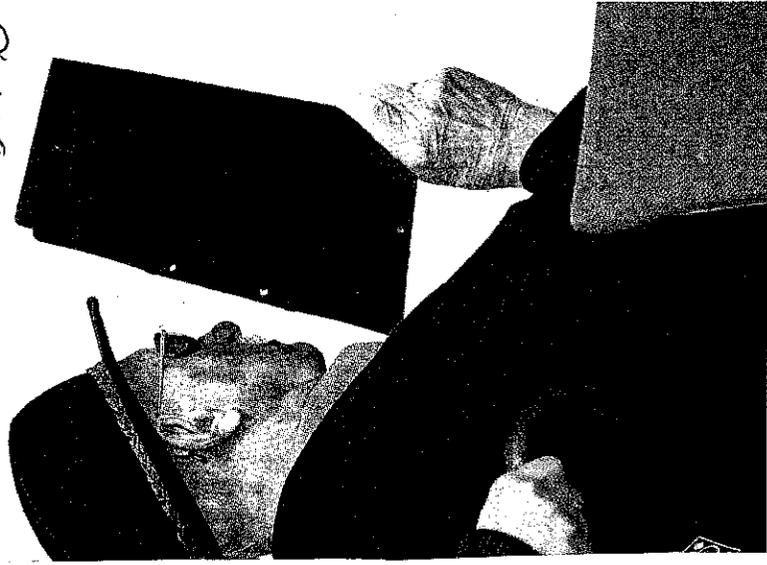

Z posledních dozorců SS

LN/18.10.2019
565.6

Bruno Dey přijíždí k soudu v Hamburku

FOTO REUTERS

„Co jsem mohl dělat? Pokud bych tam nebyl já, našli by si někoho jiného,“ řekl Dey novinářům německého listu Die Welt.

Služba u SS či v koncentračním táboře, stejně jako účast na masakrech ale nebyla podle historiků povinná. „Všechno bylo dobrovolné. Neexistuje jediný případ, kdy by byl nějaký příslušník německých ozbrojených složek popraven za to, že odmítl zabít Židy,“ řekl před časem autorovi článku izraelský „lovec nacistů,“ ředitel kanceláře Centra Simona Wiesenthala pro nacistické válečné zločiny Efraim Zuroff.

Všechny okolnosti teď rozhodně soud, trvat by měl do prosince. Podle obžaloby byl Dey jedním z „ozbrojených koleček ve vraždicím stroji.“ Vyšetřovatelé na něj přišli teprve před několika lety, když jeho jméno objevili v archivu. V minulých desetiletích přitom řádové dozorce nikdo nesháhal, teď se čini hlavně německé soudy a snaží otevřít každý známý případ. Tamní úřady vedou 29 trestních řízení, která se týkají asi padesátky osob, jejichž totožnost je známa a mohli by být ještě

tě naživu. Jsou mezi nimi muži i ženy.

Umírali tu i češi

Loni v prosinci soud v Münsteru pozastavil proces s dalším bývalým dozorcem ze Stutthofu Johannem Rehboogenem poté, co byl pětadvadesátiletý obžalovaný hospitalizován. Výraznější zlepšení jeho zdraví a obnovení procesu se už neočekává. Pro památku oběti koncentračního tábora na břehu Baltského moře, který vznikl 2. září 1939, pouhý den po začátku druhé světové války, a existoval až do samotného končání aktérů a pojmenování zla důležitý.

„Mezi vězni tu byla taky skupina Čechů, Židů z protektorátu, přivezli je sem z Terezína,“ říká vedoucí dokumentačního oddělení památníku ve Stutthofu Danuta Drzywa. „Většina jich zahynula, ale podrobnější statistiky o nich nemáme,“ odpovídá na otázku o jejich osudu. „Je třeba si uvědomit, že lidé tu museli vyčerpávajícím způsobem pracovat, úmrtinost byla obrovská,“ do-

Soudí jednoho

Z podílu na více než pěti tisících vraždách se v Hamburku zodpovídá **Bruno Dey**, bývalý dozorce koncentračního tábora Stutthof.

TOMÁŠ VLACH
zvláštní zpravodaj
LN v Polsku

STUTTHOF/HAMBURK Návštěvník památníku na místě někdejšího německého koncentračního tábora Stutthof, u pobřeží Baltského moře poblíž dnešní polské vesnice Sztutowo, musí projít až na samý konec areálu. Pak vidí to nejotřesnější místo – plynovou komoru a krematorium.

Na rozdíl od masového vraždění v Osvětimi je zde všechno daleko primitivnější, vyrobené téměř na koleně. Plynová komora připomíná spíš cihlovou kůlnu a sloužila nejdřív k odvěšívání. Až v červnu 1944 tu esesáci zača-

li zabíjet i vězně. I krematorium překvapí tím, jak je malé. U peci, kde definitivně skončily životní příběhy velké části z 65 tisíc zdejších obětí (táborem prošlo na 110 tisíc vězňů), leží květiny a hoří svíčky, vzduch by se dal krájet.

Tehdy sedmnáctiletý příslušník SS Bruno Dey sem přišel v srpnu 1944 a strávil vězně až do dubna 1945. A až včera, 75 let poté, stanul před soudem v Hamburku. Dnes třiadvadesátiletý stařec je obžalovaný z napomáhání k vraždám více než pěti tisíc lidí.

Kolečko ve vraždicím stroji

Protože byl v době služby v táboře Dey neplnoletý, zabývá se případem soud pro mladistvé. Bývalý dozorce se k zahájení procesu dostavil na kolečkovém křesle, v klobouku, tvář si zakrýval červenými deskami. Svou službu v táboře nepopírá. Podle listu Tagespiegel se k batalionu SS-Totenkopfsturmbahn zajišťujícímu chod tábora a jeho mnoha poboček dostal kvůli srdeční nemoci, kvůli níž nemohl soužit u frontové jednotky.

Bývalý dozorce